

METODA CORELĂRII UNICARACTERIALE DE PROGNOZARE CRIMINOLOGICĂ

Octavian Bejan

Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată,
Str. voluntarilor 8, bloc 3, mun. Chișinău, Moldova,
octavian.bejan@gmail.com

Rezumat: Autorul prezintă comunității internaționale o nouă metodă de prognozare criminologică. El definește noua metodă de prognozare, enumeră regulele metodologice fundamentale de aplicare, indică etapele principale pe care trebuie să le parcurgă prognozistul în procesul aplicării ei, menționează unele posibilități de aplicare, numește avantajele și dezavantajele acesteia, precum și subliniază faptul că noua metodă a fost testată în mod practic, în câteva state.

Introducere

În criminologie, au fost definite 4 metode de prognozare criminologică, și anume: metoda extrapolării, metoda modelării, metoda estimării experților și metoda comparativă [1]. Aplicând aceste metode în activitatea noastră practică de criminolog, am constatat, pe de o parte, insuficiența lor predictivă, iar pe de altă parte, posibilitatea lărgirii acestui instrumentar metodologic. Preocupările noastre practice și științifice pentru metodologia de prognozare criminologică ne-au condus la elaborarea unei noi metode de prognozare, pe care noi am numit-o convențional metoda corelării unicaracteriale.

În viziunea noastră, metoda corelării unicaracteriale de prognozare criminologică constă în examinarea realității sub aspectul relevării factorilor determinanți, interni și externi, cunoscuți ai criminalității și activității anticrimă care tocmai și-au început acțiunea, sunt pe punctul de a acționa sau a căror constituire este foarte probabilă, și determinarea stării viitoare a criminalității și activității anticrimă, reieșind din modul de influențare specific acestor factori.

La temelia metodei corelării unicaracteriale stă faptul că între unele fenomene și criminalitate sau activitatea anticrimă există legături de determinare necesare și că influența unui singur fenomen asupra stării criminalității sau activității anticrimă poate fi semnificativă [2].

Prin urmare, această metodă încearcă să prevadă evoluția criminalității sau a activității anticrimă, plecând de la o relație de necesitate care caracterizează fenomenul supus prognozării, a cărei prezență sau probabilitate o atestă. De exemplu: în cadrul activității de analiză sau cercetare criminologică se observă un exod masiv al populației în străinătate la muncă neoficială; deoarece se cunoaște că asemenea procese migraționiste constituie un mediu favorabil criminalității organizate, din cele două premise se trage concluzia cu caracter predictiv că se va produce o intensificare a traficului de ființe umane (eventual, se calculează dimensiunile proceselor migraționiste și se determină proporțiile probabile ale amplificării unor astfel de manifestări criminale).

M. Bunge consideră că „teoria poate prezice în măsura în care ea poate descrie și explica” [3]. Se impune o precizare esențială în această privință. Criminologul nu poate elabora prognoze criminologice probabile sau certe, ci numai posibile (cele mai puțin precise dintre progno-

zele criminologice) în temeiul cunoștințelor descriptive. Bunăoară, criminologul a constatat prin observare că în societate se săvârșesc crime de violență. El poate presupune că în viitor aceste manifestări criminale se vor repeta, dar nu poate exprima probabilitatea sau certitudinea lor, în lipsa unor explicații. Numai explicația, adică cunoașterea factorilor determinanți, dă criminologului posibilitatea să verifice prezența și puterea de acțiune a factorilor care determină comportamentele criminale și, în consecință, să determine starea viitoare a crimelor de violență. De aceea, cunoștințele descriptive joacă în prezent un rol periferic în prognozarea criminologică, dat fiind nivelul actual de dezvoltare a cunoșterii criminologice, la ele recurgându-se exclusiv în cazul lipsei unor cunoștințe explicative.

Aplicarea metodei corelării unicaracteriale parcurge trei etape principale: (1) se efectuează o analiză a proceselor actuale, ținând cont de obiectul prognozării (criminalitatea în general, caracterul ei sau un anumit tip de criminalitate, activitatea anticrimă etc.), desigur este vorba în primul rând de procesele sociale; (2) se stabilește caracterul relațiilor dintre procesele relevate (sociale și naturale) și criminalitate sau activitatea anticrimă; (3) se estimează starea viitoare a criminalității sau a activității anticrimă, în funcție de relația constatată între procesele existente și criminalitate sau activitatea anticrimă, altfel spus, în funcție de modul de influențare a criminalității sau activității anticrimă de către factorul determinant relevat (în exemplul nostru, intensitatea proceselor migraționiste și caracterul clandestin al muncii în străinătate).

Relația de necesitate poate fi atât cauzală, cât și condițională, este important să se verifice absența unor factori susceptibili a-i stopa acțiunea. Pot fi întreprinse și analize complexe care să conducă prognozistul la prognoze criminologice formulate în baza unui rezultat obținut prin relevarea și analiza interacțiunii unui șir de factori. O asemenea prognoză criminologică oferă o caracterizare multilaterală a evoluției probabile a criminalității.

Prognozarea criminologică prin metoda corelării unicaracteriale poate fi efectuată atât în temeiul unui fenomen existent, cât și a unui fenomen inexistent, dar a cărui posibilitate de manifestare se caracterizează printr-o probabilitate considerabilă. În acest ultim caz, este necesară demonstrarea, teoretică sau empirică, a probabilității de manifestare a fenomenului preexistent celui care constituie bază de prognozare. Este vorba despre prognozări în

lanț, dintre care ultima trebuie să aparțină criminologului practicant, iar cele precedente pot aparține unor colegi sau altor specialiști (economisti, sociologi, politologi, futurologi etc.).

Realizarea unei prognoze criminologice prin metoda corelării unicaracteriale necesită o bună cunoaștere a fenomenului supus prognozei și a proceselor din societate și natură. De aceea, cu cât vor fi mai vaste cunoștințele criminologului despre factorii determinanți ai criminalității sau ai activității anticrimă, cu atât efectuarea prognozelor criminologice prin metoda corelării unicaracteriale va fi mai fecundă. Este recomandabilă deci lărgirea permanentă a cunoștințelor sale criminologice de către criminologul analitician.

Metoda corelării unicaracteriale excelează prin următoarele virtuți: (1) este ușor aplicabilă în contextul unor schimbări rapide ale situației; (2) permite supunerea unei game largi de aspecte prognozei; (3) ia în considerare un număr extins de factori determinanți; (4) indică factorii determinanți care influențează criminalitatea sau activitatea anticrimă, ceea ce permite elaborarea sau aplicarea unor măsuri orientate anume spre acești factori determinanți; (5) necesită o metodologie de aplicare simplă și clară.

Slăbiciunile metodei corelării unicaracteriale includ: (1) nu permite, deocamdată, o prognoză criminologică continuă și (2) necesită în unele situații mai multe resurse în comparație cu alte metode de prognoză criminologică (de exemplu, extrapolarea sau estimarea experților).

De precizat că metoda corelării criminologice unicaracteriale este aplicabilă nu numai la prognozarea criminalității reale, ci și a celei înregistrate, după cum rezultă din cercetările noastre empirice, efectuate prin metoda experimentului.

Aplicarea corectă a metodei corelării unicaracteriale în prognozarea criminologică presupune respectarea următoarelor reguli metodologice fundamentale: (i) indicarea fenomenelor între care există o relație de determinare, (ii) stabilirea existenței unei relații necesare *verificate* între aceste fenomene, (iii) indicarea efectului necesar al relației de determinare dintre fenomenele respective.

Prognozele criminologice elaborate prin metoda corelării unicaracteriale pot fi atât calitative, cât și cantitative.

Noi presupunem că metoda corelării criminologice unicaracteriale poate fi aplicată prin diverse tehnici și procedee. Noi am elaborat trei tehnici de aplicare a metodei corelării criminologice unicaracteriale: (a) tehnica plecării de la procesele sociale și naturale spre factorii determinanți ai criminalității și activității anticrimă, (b) tehnica plecării de la factorii determinanți ai criminalității și activității anticrimă spre procesele sociale și naturale, (c) tehnica previziunii duble.

Potrivit experienței noastre practice, în cazul elaborării prognozei criminologice prin metoda corelării unicaracteriale, este recomandabilă includerea următoarelor elemente în raportul de prognoză criminologică: (a) autorul prognozei criminologice, (b) perioada de realizare a prognozei criminologice, (c) obiectul prognozei criminologice, (d) metoda de prognoză criminologică, (e)

prognoza criminologică, (f) relația de necesitate care stă la temelia prognozei criminologice, (g) confirmarea caracterului real sau probabil al relației de necesitate (factorului determinant).

În funcție de diverse circumstanțe, și asemenea elemente pot fi introduse în raportul de prognoză criminologică: (h) orizontul prognozei criminologice, (i) reprezentarea grafică a prognozei criminologice, (j) gradul de probabilitate al prognozei criminologice, (k) recomandări întemeiate pe prognoza criminologică.

Ținem să subliniem că această metodă a fost anterior folosită de criminologi, dar într-un mod sporadic și intuitiv. Or, o metodă de cunoaștere (analiză sau cercetare) poate pretinde la un statut științific numai în cazul în care este clar definită și aplicabilă în mod sistematic. Și metoda interviului sau observării a fost folosită de oameni dintotdeauna în scopuri cognitive, dar ele au devenit metode științifice numai atunci când au fost definite într-un mod corespunzător și au început să fie aplicate în mod conștient și bine orientat. Dificultatea sarcinii de a defini o metodă de cunoaștere criminologică este confirmată de faptul că pînă acum arsenalul metodologiei de prognoză criminologică numără numai patru metode, care au fost preluate din alte domenii.

Rămîne de precizat că aplicabilitatea și utilitatea practică deosebită a metodei corelării unicaracteriale de prognoză criminologică a fost confirmată de folosirea ei repetată în activitatea noastră criminologică practică, deopotrivă în Republica Moldova și Canada.

Concluzii

Prognozarea criminologică poate fi efectuată printr-o nouă metodă, pe care noi am numit-o metoda corelării criminologice unicaracteriale. Această metodă a fost testată în repetate rînduri în activitatea practică. Ea este o metodă empirică.

Referințe

1. De exemplu: Г.А. Аванесов, *Криминология, прогностика, управление*, Горьковская высшая школа МВД СССР, Горький, 1975; *Курс советской криминологии*, Издательство «Юридическая литература», Москва, 1985; М.А. Кириллов, *Прогнозирование преступности*, ЮИ МВД России, Москва, 2000; В.Г. Бужор, *Криминология и основы предупреждения преступности*, Измаил, 2005; А. Есберген, *Криминология*, Алматы, 2008.

2. Vezi mai multe privitor la acest aspect în lucrările: О. Бежан, *Explicație criminologică a comportamentului criminal*, Chișinău, 2009; О. Бежан, *Considerații privind utilizarea categoriei necesității și împlinirii în cunoașterea criminologică și prevenirea criminalității*, *Legea și viața*, nr. 9, 2011; В. Бужор, *О сущности преступности*, Editura „Liceum”, Кишинэу, 1998; Кудрявцев В.Н., *Причинность в криминологии*, Издательство «Юридическая литература», Москва, 1968.

3. М. Бунге, *Причинность* (перевод с английского), М., 1962, p. 348, citat după Г.А. Аванесов, *Криминология, прогностика, управление*, Горьковская высшая школа МВД СССР, Горький, 1975, p. 252.